

ряде случаев вообще не упоминают об этой судебной функции (с. 43), а ведь каждому виду судебной деятельности корреспондирует соответствующая судебная инстанция. Не выражают авторы и своего отношения к активно обсуждаемому российской юридической общественностью вопросу о наделении пленума Верховного суда Российской Федерации судебными полномочиями.

И.И. Мартинович

Асновы філасофіі (Курс лекцый) / Кіраўнікі аўтарскага калектыву і рэдактары праф. А.В.Бадакоў, Ч.С.Кірвель, дац. А.А.Бародзіч і інш. Гродна: Гродзенскі дзяржаўні ўніверсітэт імя Я.Купалы, 1994. 283с.

Курс лекцый, падрыхтаваны і выдадзены калектывам кафедры філасофіі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я.Купалы, уяўляе, як адзначана ў яго прадмове, "адну з першых спроб сістэматычнага выкладання філасофіі на беларускай мове".

Стваральнікі падручніка пры сістэматычным выкладанні філасофіі і яе праблем у асноўным не пакідаюць рэчышча дыялектыка-матэрыялістычнай традыцыі, што рывала ўсталявалася ў айчынай філасофскай свядомасці і добра карэлюе як са здаровым сэнсам, паўсядзённа-практычным вопытам чалавецтва, так і з навукай, перш за ўсё прыродазнаўствам. У той жа час аўтары імкнуцца пазбегнуць, і даволі паспяхова, характэрнай для мінулага айчынай філасофіі дагматычнай нягнукасці і абмежаванасці. Дасягаецца гэта ў першую чаргу насычаннем традыцыйнага праблемнага поля філасофіі новымі матывамі і новай тэматыкай і адпаведна новымі тэарэтыка-метадалагічнымі падыходамі да разгляду многіх філасофскіх праблем. У якасці такога бяспрэчна станючага набытку належыць перш за ўсё назваць шырока прадстаўленую ў працы праблематыку сацыяльнага дзяння, якая дазволіла ўнесці адчувальную навізну ў аналіз і сучаснае ўспрыманне многіх пытанняў філасофіі. Гэткі ж адчувальна-станоўчы плён надае працы і актыўны зварот яе аўтараў да праблем аксіялогіі, якія доўгі час амаль не траплялі ў поле паглыбленага дыялектыка-матэрыялістычнага аналізу, а тым больш у вучэбныя дапаможнікі. Значнае ўзбагачэнне і паглыбленне філасофскай рэфлексіі дасягнута і ў выніку творчага асваення новых дасягненняў сучаснай навукі, у першую чаргу тэарэтыка-метадалагічнага інструментарыя сінэргетыкі.

Наогул высокі тэарэтычна-навуковы ўзровень выдання часам уступае ў супярэчнасць з навучальна-метадычным, дапаможным прызначэннем падручніка, некаторыя часткі якога (напрыклад, 10-я і 11-я главы) больш адпавядаюць строгім крытэрыям змястоўных філасофска-спецыялізаваных навуковых артыкулаў і наўрад ці будуць даступнымі студэнцкай моладзі.

Падручнік ствараўся ў складаных, цяжкіх і супярэчлівых час, таму ён не мог не адлюстравыць

сваім зместам, падыходамі і рашэннямі супярэчнасці і цяжкасці рэчаіснасці. Гэта, на наш погляд, найбольш выразна праявілася ў некрытым сталеўным аўтараў да новых ідэалагічных клішэ і стэрэатыпаў і ў першую чаргу да канцэпцый прырытэтных агульначалавечых каштоўнасцей і адначасова спалучэнні яе з ідэяй неабходнасці барацьбы за "новае грамадства, якое прызнае ў якасці вышэйшай каштоўнасці чалавека, а не дзяржаву, грамадства, нацыю" (с. 222). Такія сёння ходзяць у нашых філасофскіх тэкстах сцвярджэнні накшталт "агульначалавечыя каштоўнасці набываюць вырашальную ролю ў жыцці" (с. 245) з'яўляюцца ні чым іншым, як звычайным, добра вядомым прыняццем пажаданага (хай сабе актуальна і вельмі наспелага) за рэчаіснасць. Калі ж адарвацца ад абстрактных, як быццам відавочных уяўленняў аб тым, "што быць павінна" і звярнуцца да таго, што ёсць у самой рэчаіснасці, становіцца бачнай фактычная ідэалагічна-прапагандысцкая сутнасць гэтай канцэпцыі, якая, аднак, вельмі эфектыўна выкарыстоўваецца як выдатны камуфляж для дасягнення перш за ўсё стратэгічных класавых, рэяліянальных, карпаратыўных інтарэсаў, мэт і задач.

Прыкладам некрытычнага ўспрымання і тыражавання, хаця і модных сёння, але ж не адпавядаючых гістарычнай праўдзе ацэнак, можа быць і вызначэнне ў падручніку царкоўнай уніі на Беларусі як красамоўнага ўзору рэалізацыі "імкнення да аб'яднання заходняй і ўсходняй галін хрысціянства" (с. 216). Унія для аўтараў – арганічны прадукт уласцівага беларускай культуры адмаўлення ад крайнасцей. Але ж дастаткова звярнуцца толькі да аднаго гістарычнага дакумента (сёння да таго ж і лёгка даступнага) – вядомага ліста Льва Сапегі, канцлера Вялікага княства Літоўскага, бяспрэчна, непрадузятга, а таму і верагоднага сведкі тагачасных падзей, у якім ён спрабуе прытушыць і рацыянальнай аргументацыі, і ўгаворамі, і пагрозамі неўтаймальную агрэсіўную актыўнасць свайго адрасата, вядомага уніяцкага архіепіскапа Ясафата Кунцэвіча, каб пераканацца ў тым, што унія была ні чым іншым, як формай каталіцкай экспансіі на праваслаўны ўсход, па сваёй сутнасці нават не столькі і рэлігійнай, як палітычнай. Ці варта ў святле сказанага ўносіць у падручнікі такія зусім не бяскрыўдныя зрушванні культурна-гістарычных зместаў, сэнсаў і даных, якія адкладацца ў свядомасці недасведчанага маладога чытача адпаведнымі, не адэкватнымі гістарычнай ісціне, поглядамі і перакананнямі?

На вялікі жаль, кіраўнікі аўтарскага калектыву і рэдактары не забяспечылі скрупулёзнай вычці і дакладнай праўкі тэксту гэтага карыснага і так неабходнага сёння выдання, што адпаведна зніжае яго бяспрэчную культурную каштоўнасць.

У цэлым жа – гэта змястоўны, ґрунтоўны выкананы падручнік. Ён будзе карысным як шырокаму колу чытачоў, так і выкладчыкам, студэнтам.

І.Ф.Габрусь, К.М.Кунцэвіч